

5.6.2007

AKAVAn energia- ja ilmastopoliittiset linjaukset

Ilmastonmuutos on vakava uhka koko maapallolle, ympäristölle ja hyvinvoinnille. Toimenpiteisiin ilmastonmuutoksen torjumiseksi on ryhdyttävä todenteolla nyt, jottei lasku päästöjen aiheuttamista ilmastovaikutuksista jää moninkertaisesti tulevien sukupolvien maksettavaksi. Ilmastomuutos on yhteinen asia, ja sen torjuntaan on kaikkien osallistuttava, yksittäisestä kansalaisesta ja työntekijästä aina globaaleihin toimijoihin saakka.

Ilmastonmuutos ja sen vastaiset toimenpiteet muuttavat vääjäämättä tuotannon ja työpaikkojen rakennetta sekä toimintatapoja. Samalla se mahdollistaa uusien ja uudenlaisten työpaikkojen synnyn ja työnteon muotojen uudistumisen. Muutoksia edellytetään myös koulutukseen ja innovaatiopolitiikkaan.

Ilmastonmuutos niin yksittäisen työntekijän kuin globaalitason kysymys

Ilmastomuutokseen on vaikutettava kaikilla mahdollisilla tasoilla alkaen yksittäisestä työntekijästä, työpaikkatason toimenpiteistä, Suomen kansallisista ratkaisuista ja päätyen EU:n sekä globaalitason toimenpiteisiin.

Yksittäinen työntekijä ja työpaikkataso

1. Jokaisella työpaikalla tehdyllä päätöksellä yksittäisistä hankinnoista tuotantotapoihin voi olla vaikutusta ilmastomuutokseen. Kestävän tuotannon ja kulutuksen toimintamalli tulee saattaa työpaikoille ja osaksi työntekijöiden ja työnantajien toimintaa. Kullakin työpaikalla tulee nämä asiat käydä läpi perusteellisesti. Esimerkiksi säännölliset neuvottelut henkilöstön ja työnantajan kesken voivat tarjota väylän tälle vuoropuhelulle.

Suomen kansallinen taso

2. Suomen ja muiden teollisuusmaiden on kuuluttava ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun edelläkävijöihin. Haasteeseen on tartuttava niin uudessa hallituksessa kuin työmarkkinajärjestöissä. Eri ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä ja vastuita energia- ja ympäristöpolitiikassa on selkeytettävä. Suomen hallituksen on nostettava energia- ja ilmastonmuutospolitiikka avainkysymykseksi. Sen osana pitää pohtia laajasti kolmikantaisessa yhteistyössä myös työllisyyttä, innovaatioita ja osaamista.
3. Suomalaisten yritysten vastuu ympäristöstään ja ilmastonmuutoksesta tulee olla yhtä korkealla tasolla sekä kotimaassa että ulkomailla. Toimintojen siirtäminen kehitysmaihin ei saa muodostua keinoksi tinkiä yritysten yhteiskuntavastuusta ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Euroopan unionin taso

4. Suomen rinnalla koko Euroopan unionin on kuuluttava edelläkävijöihin ilmastonmuutoksen torjunnassa. EU:n maaliskuun 2007 huippukokouksen energia- ja ilmastonmuutospäätökset on laitettava toimeen. Eri energiamuotojen lisäämisen maakohtaisissa tavoitteissa on otettava huomioon eri maiden erilaiset olosuhteet ja saavutukset.
5. EU:n tulee jatkaa ilmastonmuutosteeman käsittelyä ykkösluokan kysymyksenä lähivuosina. Jatkossa EU:n tulee arvioida kaikki päätöksensä myös ilmastonmuutoksen näkökulmasta, tehdä sitä suoraan koskevia aloitteita ja oltava erityisen aktiivinen maailmantason toimija. Samalla sen on ponnisteltava määrätietoisesti myös EU:n ulkopuolisten maiden sitouttamiseen yhteisiin ilmastotavoitteisiin.
6. Päästöjen vähentämisessä on EU:n otettava huomioon tasapainoinen taakanjako jäsenmaiden välillä. Kioton sopimuksen jatkoa valmisteltaessa on varmistettava, että jäsenmaiden erityisolosuhteet, kuten esimerkiksi kylmä ilmasto, pitkät etäisyydet ja nykyinen uusiutuvien energialähteiden käytön laajuus, otetaan täysipainoisesti huomioon taakanjaossa.
7. Unionin tasolla tulee perustaa kolmikantainen energia- ja ilmastonmuutoskysymyksiä käsittelevä foorumi EU:n vuonna 2006 tarkistetun kestävä kehityksen strategian mukaisesti. Foorumin tulee laatia selvityksiä työmarkkinajärjestöille työntekijöille keskeisissä ilmastonmuutoskysymyksissä.
8. EU:n tulee panostaa nykyistä voimallisemmin kansalaisten tiedottamiseen ilmastonmuutoksesta sekä eri sidosryhmien, myös yksittäisen työntekijän ja kuluttajan, mahdollisuuksista ja vastuista osallistua ilmastonmuutoksen torjumiseen.

Globaalitaso

9. Ilmastonmuutos on mitä globaalein ilmiö. Siksi on välttämätöntä, että keskeiset teollistuneet ja teollistuvat maat osallistuvat merkittävästi nykyistä laajemmin sekä tasapuolisemmin toimenpiteisiin ja taakanjakoon ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.
10. Myös kehitysavun suuntaamisessa on varauduttava ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja sen vastaisiin toimenpiteisiin. Ilmastonmuutoksesta kaikkein eniten kärsivillä mailla on tavanomaisesti kaikkein vähiten mahdollisuuksia torjuntatoimenpiteisiin. Varsinkin kehittyvien maiden ja kehitysmaiden mahdollisuuksia vastata ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin voidaan parantaa osaamisen ja korkean teknologian viennillä. Suomalaista ympäristötekniistä ja muuta osaamista on edistettävä kehitysavun muotona.
11. Kaupankäynnillä ja kauppapolitiikalla on vaikutusta ilmastonmuutokseen monin tavoin. Samalla ympäristöpolitiikassa tarvitaan entistä enemmän maailmantason ratkaisuja. Maailman kauppajärjestö WTO:n on otettava huomioon ilmastonmuutos sekä sen aiheuttamat uhat taloudelliselle kehitykselle. Samalla ilmastonmuutos on myös yksi lisäsy perustaa maailman ympäristöjärjestö (WEO), jota tarvitaan yhteen sovittamaan toimenpiteitä ja auttamaan heikoimpia maita. Samalla WTO:n ja ympäristöjärjestöjen yhteistyötä tulisi tiivistää kauppapolitiikan ja ympäristökysymysten osalta.

Energiakysymykset olennaisia ilmastonmuutoksen torjunnassa

12. EU:n energiapolitiikan lähtökohdiksi on asetettava kestävä kehitys ja ilmastopimusten toteuttaminen samalla turvaten kilpailukyky ja hyvinvoinnin kasvu. Energian toimitusvarmuudesta ja saatavuudesta on huolehdittava, ja riippuvuutta tuontienergiasta tulee pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti vähentää.
13. Myös Suomen energiahuollon turvaaminen kaikissa olosuhteissa edellyttää mahdollisimman laajaa riippumattomuutta muiden maiden energiatuotannosta ja poliittisista päätöksistä. Pitkäjänteisenä tavoitteena on oltava kotimaisen energiatuotannon omavaraisuusasteen kohottaminen, huolehtien samalla siitä, ettei energian hinnasta muodostu estettä suomalaiselle elinkeinotoiminnalle.
14. Välttämättömien perusenergiaratkaisujen rinnalla on Suomessa kehitettävä voimallisesti kotimaisten uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämistä. Samalla energiatehokkuutta on kohotettava merkittävästi. Silti on otettava huomioon, että ympäristön näkökulmasta ilmastonmuutos on vain yksi merkittävä uhka. Ilmastonmuutoksen nimissä ei saa ottaa käyttöön sellaisia energiantuotantotapoja, joilla on pidemmällä tähtäimellä muuten luontoa tuhoava vaikutus. Siksi on välttämätöntä, että esimerkiksi eri bioenergiamuodoista laaditaan kokonaistaloudelliset ja pitkän tähtäimen energia- ja ympäristötehokkuus selvitykset ennen niiden käytön lisäämistä.
15. Kotimaisessa energiakulutuksessa on yhteiskunnan ohjaavaa roolia terävöitettävä ja markkinaehtoista ohjausta vahvistettava. Erilaisilla pitkäjänteisillä kannusteilla, pakotteilla tai rajoituksilla on mahdollista säädellä pitkäjänteisesti energiankulutusta ja lisätä energiatehokkaiden ratkaisujen kehittämistä, soveltamista ja käyttöönottoa.
16. Myös yksittäinen työntekijä ja kansalainen voi vaikuttaa energiankulutukseen. Julkisen vallan tulee tiedottaa kansalaisille konkreettisista energiansäästötavoista nykyistä tehokkaammin.
17. Olemassa olevan ilmasto- ja energiapoliittisen strategian lisäksi Suomen on laadittava kansallinen, pitkän tähtäyksen energiapoliittinen ohjelma, jossa määritellään konkreettiset toimenpiteet kaikilla sektoreilla liikenteestä energiaratkaisuihin. Ohjelman tulee sisältää yhtenäinen suunnitelma ympäristötiedon mittaamiseen sekä näiden tietojen soveltamiseen niin teollisuudessa kuin kuluttajien piirissä.

Mahdollisuudet työpaikoille ja haasteet osaamiselle sekä tutkimukselle

18. Päästöjen rajoittamisen rinnalla ilmastonmuutoksen hillintä on myös innovaatio- ja työllisyyspoliittinen haaste. Euroopan palkansaajien keskusjärjestö ETUC:in tutkimuksen mukaan ilmastonmuutos vaikuttanee positiivisesti työpaikkojen määrään mutta myös niiden laatuun nostamalla niiden osaamis- ja teknologia-astetta. Globaalissa kilpailussa pärjäävät jatkossa ne maat ja talousalueet, jotka ovat ymmärtäneet panostaa ajoissa kustannustehokkaisiin energiainnovaatioihin ja niihin liittyvään osaamiseen muita enemmän.

19. Suomalaisen tuotekehityksen liiketoimintamahdollisuudet, etenkin uusien ja uusiutuvien energiamuotojen, päästöttömien ratkaisujen sekä korkealaatuisten energiateknologioiden, kehittämisessä ja viennissä on täysimittaisesti hyödynnettävä.
20. Samalla suomalaisen ympäristötekniikan ja -innovaatioiden tietotaidon pitäminen huipputasolla kaikilla koulutusasteilla edellyttää panostuksia alan koulutukseen ja ammattitaitoon. Julkista panostusta on voimallisesti kohdennettava energia- ja ilmastoinnovaatioihin, sekä alan tutkimukseen, huippuosaamisen kehittämiseen, tuotteistamiseen sekä viennin edistämiseen.
21. Ilmastonmuutokseen liittyy myös kasvatus- ja tiedotustehtävä, jossa ilmastonmuutosta käsitellään laaja-alaisesti kaikilla kouluasteilla, kestävän kehityksen opetussuunnitelmaa toteuttaen. Huolehtimalla kestävän kehityksen edistämisestä edesautetaan myös järkeviä energiaratkaisuja ja ilmastonmuutoksen torjuntaa. Tiedotuksen tulee pohjautua vain todennettavissa olevaan asiantietoon.

AKAVAn rooli ilmastonmuutoksessa

22. Akavalaisien ylempien toimihenkilöiden, yrittäjien, asiantuntijoiden sekä opetustehtävissä toimivien laaja-alainen osaaminen, ammattitaito ja rooli ovat keskeisiä ilmastonmuutosta vähentävässä ympäristötekniikan innovaatiotoiminnassa ja kouluttamisessa.
23. Samalla yksittäisten AKAVAn jäsenten toiminta ilmastonmuutoksessa on keskeistä. Akavalaiset toimivat esimerkkinä ja johtavana tiedon välittäjänä energia- ja ilmastonmuutoskysymyksissä. Niin ikään akavalaiset toimivat tiennäyttäjinä kestävien kulutustapojen omaksumisessa sekä kansalaisten asenteiden ja toimintatapojen muuttamisessa.
24. AKAVA ja akavalaiset jäsenet edistävät ja ohjaavat energiaa säästävien tuotanto- ja kulutustapojen omaksumista työpaikoilla. Keskusjärjestö AKAVA tiedottaa sekä tarjoaa jäsenilleen ja keskeisille sidosryhmille keskustelufoorumien ilmasto- ja energiapolitiittisissa kysymyksissä ja kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjaamisessa.
25. AKAVA ottaa aktiivisesti osaa kansallisiin ilmastonmuutosta käsitteleviin työryhmiin ja foorumeihin sekä osallistuu EU-tason ja globaaliin keskusteluun ilmastonmuutoksen haasteista.